

Birkenes kirkelige fellestråds høringssvar vedrørende endringer i gravplassloven og gravplassforskriften (vedtatt i sak 21, m te 28.09.2021):

Kapittel og sak i høringen	Departementets forslag	Høringssvar	Kirkevergens kommentar
Kap 2: Arkivloven	2.3 Gravplassloven � 23 første leddet ny andre setning: <i>Arkivloven gjelder ved utf�ring av offentlig myndighet, utforming av gravkart og f�ring av gravregister og kremasjonsregister etter loven her.</i>	Støtter departementets forslag	Dette var tidligere regulert av Kirkeloven, så dette er foreslått for å få arkivplikten tilbake i formelt lovverk uavhengig av hvem som er gravplassmyndighet. Behov for bevaring av opplysninger.
Kap 3: Taushetsplikt for tilsatte på gravplassene og tilsatte med oppgaver etter gravplassloven	3.3 Gravplassloven �XX skal lyde: <i>Enhver som utfører tjenester eller arbeid regulert i loven her, har taushetsplikt etter forvaltningsloven �� 13 til 13e. Plasseringen av anonyme graver er undergitt taushetsplikt.</i>	Støtter departementets forslag	Etter lovendringer gjelder ikke lenger Forvaltningsloven som lov for Den norske kirke (er vedtatt å følge den internt likevel). Derfor behov for å lovfeste taushetsplikten i annet lovverk på dette feltet. Det er foreslått å begrense taushetsplikten for anonyme gravlegginger til hvor en person er gravlagt, men være offentlig om personen er gravlagt på gjeldende kirkegård.
Kap 4: Hvem behandler klage på en avgjørelse gravplassmyndigheten har tatt etter offentlighetsloven	4.3 Forskrift 17.oktober 2008 nr. 1119 til offentlighetsloven (offentlighetsforskriften) � 11 nytt ledd skal lyde (gjeldende fjerde og femte ledd blir femte og sjette ledd): <i>Avgjørelser etter offentlighetsloven tatt av lokal gravplassmyndighet, jf. gravplassloven � 23, kan påklages til Statsforvalteren</i>	Støtter departementets forslag	Når en lokal gravplassmyndighet avslår søknad om innsyn etter offentlighetsloven, er det et enkeltvedtak. Men det er uklart om vedtaket gjøres etter Offentlighetslov eller Gravplassloven, og dermed hvem som er klageinstans. Denne endringen rydder opp i denne klarheten, og det er samme klageinstans uavhengig av hvem som er gravplassmyndighet.

Kap 5: Uttalelse fra kirkelige organ ved søknad om anlegg, utvidelse eller vesentlige endringer av gravplass	5.3 Ny andre setning i gravplassloven § 4 første ledd skal lyde (gjeldende andre setning blir tredje setning): <i>Ligger gravplassen i tilknytning til kirkebygg, skal gravplassmyndigheten innhente uttalelse fra berørte organer i Den norske kirke</i>	Støtter departementets forslag med følgende presisering: <i>Ligger gravplassen i tilknytning til kirkebygg, skal gravplassmyndigheten innhente uttalelse fra berørte organer i Den norske kirke, inkludert menighetsråd i berørte sokn.</i>	Myndighet til å gi løyve til anlegg, utvidelse m.m. ligger nå til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark, ikke til biskopen, som før. Nær halvparten av 2200 gravplasser i Norge ligger i tilknytning til ei kirke. Det kan bli endringer i kirkelig organisering og ansvarsfordeling, men soknet ligger etter Trossamfunnsloven fast som grunnenhet. Erfaringsmessig er engasjementet for lokal kirke og gravplass stort i menighetsrådene. Foreslått presisering skal sikre at de folkevalgte i det lokale soknet får mulighet til å uttale seg ved mulige endringer.
Kap 6: Krav om medlemskap i gravplassloven § 22	6.3 Departementet foreslår at gravplassloven § 22 blir oppheva.	Støtter departementets forslag	Likestillings- og diskrimineringsloven vil da sette ramme for tilsetting i stillinger som kombinerer oppgaver på gravplass/ krematorium og i kirken (slik som kirketjener, vaktmester, renholder). Departementet legger til grunn at praktiseringen av gravplassloven § 22 i de kirkelige fellesrådene har vært i samsvar med likestillings- og diskrimineringsloven § 30. Opphevingen innebærer dermed ingen endring i gjeldende rett.
	Gravplassforskriften § 14 nytt tredje ledd skal lyde (gjeldende tredje ledd blir fjerde ledd): <i>Første og andre ledd gjelder ikke i urnevegg.</i> Gravplassforskriften § 15a skal lyde: <i>§15a. Anonym minnelund, navnet minnelund og urnevegg</i>	Støtter departementets forslag	Det er frivillig om gravplassforvaltningen ønsker å opprette tilbudet om urnevegg. Etablering av urnevegg vil være en vesentlig endring av gravplassen som skal ha tilslutning fra kommunen og godkjenning fra statsforvalteren, jf. gravplassloven § 4 første leddet. Fredningstiden er den samme som for urnegraver (20 år). Å åpne nisjen og å gravlegge asken etter fredningstiden, skal ikke være brudd på gravfreden.

	<i>Med minnelund forstås gravfelt på gravplass uten adgang til gravminne knyttet til den enkelte grav. § 13 første ledd og § 15 annet og tredje ledd gjelder tilsvarende for grav i anonym og navnet minnelund.</i> <i>Med urnevegg forstås vegg eller byggverk på gravplass med plass til askeurner i lukkede nisjer. Gravens plassering på anonym minnelund er bare kjent for gravplassmyndigheten. Plasseringen av grav på navnet minnelund kan gjøres kjent. Anonym og navnet minnelund skal plasseres i atskilte gravfelt.</i> <i>Ved anonym minnelund kan det plasseres minnesmerke. Ved navnet minnelund skal det plasseres minnesmerke med navn og data på de gravlagte.</i> <i>På urnevegg skal navn og data på de gravlagte stå utenpå den enkelte nisje. Dersom graven ikke festes etter fredningstidens utløp, gravlegges asken fra urneveggen anonymt på gravplass i kommunen.</i> <i>Grav på anonym minnelund har ingen ansvarlige. På navnet minnelund og i urnevegg kan grav festes når det har gått 20 år etter gravlegging. Nærmere bestemmelser gis i gravplassens vedtekter.</i>		Gravplassmyndigheten kan også tillate mulighet for å feste plassen i urneveggen videre etter fredningstiden. De etterlatte deltar ikke ved gravlegging av urner fra urnevegg, og har ingen innvirkning på hvor, når eller hvordan aska blir gravlagt. Ved vanlig urnegravlegging er det for øvrig heller ikke lagt opp til at familie skal være til stede, men det blir mer og mer etterspurt. Plassering av urner fra urnevegg på minnelunden er tenkt kjent bare for den lokale gravplassmyndigheten. Det er dermed heller ikke lagt opp til mulighet for navn på gravminne når urna er tatt ut av urneveggen og satt ned i jorda.
--	---	--	---

Kap 7 – del 2: Nærmere regulering av urnevegg	Gravplassforskriften § 21 første leddet første setning skal lyde: <i>Tekst, fotografi, dekor og symbolbruk på gravminne, minnesmerke og urnevegg skal være sømmelig, og det navnet som settes på, skal være identisk med navnet på den som er gravlagt.</i>	Støtter departementets forslag, med mindre endring: <i>Tekst, fotografi, dekor og symbolbruk på gravminne, minnesmerke og urnevegg skal være sømmelig, og det navnet som settes på, skal samsvare med navnet på den som er gravlagt.</i>	«Identisk» kan tolkes som at navnet som settes på må være likt navnet personen var folkeregistrert med. Det bør være åpning for mer skjønn her, slik at navnet på gravminnet/minnesmerket/urnevæggen mer samsvarer med det personen ble kalt. Det kan dreie seg om at det er fornavn eller etternavn som personen formelt har eller ikke har, og bruker eller ikke bruker, eller kallenavn, som er bedre å sette på minnstedet enn det som står i folkeregisteret. I gravregisteret vil personens korrekte navn stå, og det er mulig å skrive inn en merknad om det eventuelt står noe annet på minnstedet.
Kap 7 – del 3: Nærmere regulering av urnevegg	Gravplassforskriften § 31 første leddet ny andre setning skal lyde: <i>Urne som gravlegges i urnevegg, skal tåle oppbevaring i 100 år.</i>	Støtter departementets forslag	Ubesvart spørsmål: Vil urna som skal tåle oppbevaring i 100 år gå i oppløsning innenfor fredningstida etter den er satt i jorda (når fredningstid/festetid er gått ut)? Eller skal asken tømmes ut av urna og direkte i jorda, eller over i en urne som går i oppløsning i jorda? I tilfelle, hva med gravfreden?
Kap 8: Navneflytting	8.5.3 Alternativ 1: Gravplassforskriften §21 andre leddet skal lyde: <i>Gravplassmyndigheten kan gi tillatelse til at navn og data på person påføres gravminne på en eksisterende grav eller på minnesmerke på en navnet minnelund et annet sted enn der vedkommende er gravlagt. Søknad om navneflytting må fremmes av dem som er ansvarlig for eller fester graven navnet skal flyttes fra. Den som er ansvarlig for eller fester graven navnet</i>	Støtter departementets forslag Alternativ 1.	Å flytte navnet fra et gravminne til et annet gravminne (der avdøde ikke ligger), kalles symbolsk flytting. Regulert av gravplassforskriften § 21. Departementet foreslår å endre begrepet til navneflytting. Det er ikke åpning for å flytte navn fra gravminne til navnet minnelund, men departementet har gitt dispensasjon i ca. 10 tilfeller (<i>Barne- og familiedepartementet har gitt dispensasjon etter gravferdsforskriften § 39 til symbolsk flytting til navnet minnelund. Kongsberg kirkelig fellesråd kan derfor etter søknad tillate</i>

	<i>skal flyttes til, må samtykke. Det samme gjelder ved flytting til navnet minnelund. Navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet eller minnesmerket.</i> Alternativ 2: Som over, men i tillegg skal nytt femte punktum lyde: <i>Søknad om navneflytting til en navnet minnelund kan bare skje i forbindelse med gravlegging og bare ett navn.</i>		<i>at det påføres navn på ektefelle/samboer/partner selv om vedkommende er gravlagt et annet sted. Navnene skal stå på samme navneplate, og navnet må fjernes fra det opprinnelige gravminnet).</i> Departementet har to alternative forslag til å regulere muligheten for å flytte navn fra gravminne til navnet minnelund. Ingen av disse åpner for at det kan flyttes navn fra et hvilket som helst gravminne til en navnet minnelund. Dersom fellesrådet ønsker at minnesmerket på navnet minnelund skal være åpent for det, må det foreslås nå. En fordel kan være at dette vil frigi graver til gjenbruk. En ulempe kan være at minnesmerket i navnet minnelund må gjøres svært stort i forhold til gravplassarealet som er beregnet til navnet minnelund, og det vil kunne bli glissent mellom gravminnene på gravplassen (gir inntrykk av få graver, men praktisk for vedlikehold). Kapittel 8 beskriver problematikken rundt navneflytting grundig.
Kap 9: Nedbryting i kistegrav	9.2.3 Gravplassforskriftens § 5 andre ledd, ny setning skal lyde (gjeldende andre til fjerde setning blir tredje til femte setning): <i>Dersom gjenbruk av kistegraver ikke er mulig på grunn av jordbunnsforholdene på gravplassen, jf. § 12 tredje ledd første setning, kan deler av eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging.</i>	Støtter departementets forslag, med tillegget i § 5: <i>Dersom gjenbruk av kistegraver ikke er mulig på grunn av jordbunnsforholdene på gravplassen, jf. § 12 tredje ledd første</i>	Kapittel 9 handler om vurderinger rundt egnethet av gravplassmasse og tiltak for at den skal egne seg og gravene kunne gjenbrukes etter 20 år. Her pågår det både utprøving og forskning. Forslagene til endringer i forskriften er i samsvar med de fleste gravplassforvaltningenes praksis. Men det er litt forskjellig erfaring på å fylle igjen annen masse (sand/grus/jord) i brukte graver enn den massen som ble fjernet (ofte leire).

	9.3.3 Gravplassforskriften § 13 nytt femteledd skal lyde: <i>Åpnet grav skal lukkes med masser som bidrar til nedbrytning.</i> 9.4.3 Gravplassforskriften § 19 første leddet ny tredje setning skal lyde: <i>Opplysninger om enkeltgraver som ikke tilfredsstiller forskriftens krav, skal registreres.</i>	<i>setning, kan deler av eller hele gravplassen stenges permanent for kistegravlegging.</i> <i>Dette vil være når gravplassmyndigheten regner med at nedbryting neppe vil være fullført på 60 år.</i>	Departementet ber spesifikt om det bør være et tilleggsvilkår at gravplassmyndigheten regner med at nedbrytinga neppe vil bli fullført på 60 år.
Kap 10: Når festeren dør	10.4 Gravplassloven § 16 andre leddet skal lyde: <i>Når fester dør, skal den som sørger for gravferden gis anledning til å bli ny fester, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av gravplassmyndigheten der graven ligger.</i>	Støtter departementets forslag, med tillegg: <i>Når fester dør, skal den som sørger for gravferden gis anledning til å bli ny fester, med mindre noen etterlatte skriftlig krever spørsmålet avgjort av gravplassmyndigheten der graven ligger. Det er etterlattes ansvar å varsle gravplassmyndighet om endring av fester for graver.</i>	Nå er det dødsboet som skal håndtere spørsmålet om ny fester når fester dør. Det er foreslått endret til at den som sørger for gravferden tar stilling til dette. Det er vanlig praksis. Tillegget er foreslått slik at gravplassmyndigheten ikke blir ansvarlig for å tilbakestille gravsteder som er slettet og gravminner fjernet når graven mangler fester og festetiden er gått ut. Normalt setter gravplassmyndigheten ut varsel ved gravminner som mangler fester for å komme i kontakt med pårørende til avdøde, men det er da litt tilfeldig hvem som tar kontakt og dermed føres opp som ny fester. Det blir svært tidkrevende dersom gravplassmyndigheten aktivt skal lete opp aktuelle nye festere for slike graver.

Kap 11: Betaling for fjerne gravminne	11.4 Gravplassforskriften § 21 tredje leddet første punktum blir opphevet.	Støtter departementets forslag	Spørsmål rundt hvem som har ansvar for å fjerne et gravminne, og om gravplassmyndigheten kan ta betaling for å fjerne gravminner når fester ikke gjør det. Gravplassloven § 18 andre ledd har en formulering som ikke harmonerer med Gravplassforskriftens § 21 tredje ledd. Dette er nærmere forklart i kapittel 11, og departementet konkluderer med å foreslå å oppheve det som står i forskriften. I Birkenes krever ikke gravplassmyndigheten betalt for fjerning av gravminner nettopp fordi det vil bli så tilfeldig praktisering av hvem som må betale for tjenesten og ikke.
Kap 12: Hjemmel til å gi tillatelse til forsøk som avviker fra loven	12.4 Ny § 39a skal lyde: <i>§39a Forsøk</i> <i>Departementet kan etter søknad fra gravplassmyndighet gi forskrift som tillater tidsbegrensede avvik fra loven her eller regler i medhold av loven. Forsøket kan ikke stride mot § 1 eller mot hensynet til gravplassens orden og verdighet.</i>	Støtter departementets forslag	Kapittelet omtaler alternative gravleggingsformer, for eksempel frysetørking, omgjøring av aske til diamant og andre muligheter som en ikke forutser nå. Paragrafen er foreslått for å kunne gjøre forsøk uten å måtte foreta lovendring. Av høringssvarene som er kommet inn, er det noen som er negative til å ha med denne paragrafen.

Andre kommentarer:

Gravplassloven § 9: Hvem sørger for gravferden.

Utdrag: «Dersom det ikke foreligger erklæring som nevnt i første ledd, har avdødes nærmeste etterlatte over 18 år i følgende rekkefølge rett til å besørge gravferden: ektefelle, barn, foreldre, barnebarn, besteforeldre, søsken, søskens barn og foreldres søsken.»

Kommentar: Burde det vurderes å styrke barns rettigheter i forbindelse med gravlegging av foreldre? Og burde det settes opp en rekkefølge i forhold til barna, for eksempel at det fulgte alder (den eldste fikk muligheten først, deretter de yngre)?

Gravplassloven § 20: Privat gravsted og spredning av aske.

Utdrag: «Statsforvalteren kan etter søknad fra person som har fylt 15 år, gi tillatelse til at den som skal sørge for vedkommendes gravferd sprer asken for vinden.»

Kommentar: Statsforvalteren er regional gravplassmyndighet fra 1. januar 2021 (i stedet for bispedømmene). Oppgavene som gravplassmyndighet for hele landet er samlet hos Statsforvalteren i Vestfold og Telemark (rådgivning, godkjenning av lokale gravplassvedtekter m.m.). Likevel skal søknader om askespredning gå til Statsforvalteren der asken ønskes spredd. Dette bør endres til at alle søknader om askespredning går til Statsforvalteren i Vestfold og Telemark. Da vil det være folk med fagmiljø og kompetanse som behandler søknadene, og en vil enklere kunne tilstrebe likebehandling. Det vil også være lettere for gravplassmyndighetene å forholde seg til (det er ofte dit spørsmålet kommer fra familiene som ønsker askespredning).

Generelt innspill om avgifter pårørende må betale:

I stedet for at den enkelte familie må betale for ekstra kostnader ved å velge å gravlegges i en annen kommune enn der de bor, eller velge kremasjon uten at kommunen der de bor dekker kostnaden ved det, burde det lages en nasjonal ordning hvor gravplassmyndigheten/kommunen dekker slike kostnader. Disse utgiftene oppleves urettferdige. Dette vil kunne oppmuntre til enda mer gjenbruk av graver, samt øke kremasjonsandelen, og dermed redusere behovet for gravplassareal. Det burde også være en nasjonal ordning med 20 års frigravperiode etter gravlegging, uavhengig av om gravleggingen var i en festet eller ny grav. Dette vil også oppmuntre til gjenbruk av graver, og oppleves mer rettferdig enn slik mange gravferdsmyndigheter praktiserer nå: Når en grav er tatt i bruk, er den for all fremtid belagt med festeavgift (dette er i tråd med gjeldende regelverk).